

**ՆԱՆՈՒՆ ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՆՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ
Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ Ը**

**ՔԱՂԱՔԱՅԻ ԱՐՈՒՍՅԱԿ ԱԹԱՆԵՍՅԱՆԻ ԴԻՄՈՒՄԻ ՆԻՄԱՆ ՎՐԱՄ ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ՕՐԵՆՍԳՐՔԻ 221-ՐԴ ՆՈԴՎԱԾԻ
ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍԻ 3-ՐԴ ԿԵՏԻ ԵՎ ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՔԱՂԱ-
ՔԱՅԻԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՍԳՐՔԻ 221-ՐԴ ՆՈԴՎԱԾԻ ԱՌԱՋԻՆ
ՄԱՍԻ 1-ԻՆ ԿԵՏԻ՝ ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՆՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ
ՆԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆԱՐՅԸ ՈՐՈՇԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԳՈՐԾՈՎ**

Քաղ. Երևան

15 հունիսի 2010թ.

Նայաստանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը՝ կազմով.
Գ. Նարոյթյունյանի (նախագահող), Կ. Բալայանի, Ն. Դանիելյանի, Ֆ. Թոխյանի
(զեկուցող), Մ. Թոփուզյանի, Վ. Նովիհաննիսյանի, Ն. Նազարյանի, Վ. Պողոսյանի,
մասնակցությամբ՝

դիմող Ա. Աթանեսյանի,

գործով որպես պարասխանող ներգրավված՝ ՆՆ Ազգային ժողովի պաշտոնա-
կան ներկայացուցիչ՝ ՆՆ Ազգային ժողովի նախագահի խորհրդական Դ. Մելքոնյանի,

համաձայն Նայաստանի Նանրապետության Սահմանադրության 100-րդ հոդ-
վածի 1-ին կետի, 101-րդ հոդվածի 1-ին մասի 6-րդ կետի, «Սահմանադրական
դատարանի մասին» ՆՆ օրենքի 25, 38 եւ 69-րդ հոդվածների,

դռնբաց նիստում գրավոր ընթացակարգով քննեց «Քաղաքացի Արուսյակ Աթա-
նեսյանի դիմումի հիման վրա՝ Նայաստանի Նանրապետության աշխատանքային
օրենսգրքի 221-րդ հոդվածի երկրորդ մասի 3-րդ կետի եւ Նայաստանի
Նանրապետության քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 221-րդ հոդվածի

առաջին մասի 1-ին կետի՝ Նայասարանի Նանրապեղության Սահմանադրությանը համապարասխանության հարցը որոշելու վերաբերյալ» գործը:

Գործի քննության առիթը քաղաքացի Ա. Աթանեսյանի՝ 16.02.2010թ. ՆՏ սահմանադրական դատարան մուտքագրված դիմումն է:

Ուսումնասիրելով գործով զեկուցողի գրավոր հաղորդումը, դիմող եւ պարասխանող կողմերի գրավոր բացատրությունները, հեղադրելով Նայասարանի Նանրապեղության աշխարանքային եւ Նայասարանի Նանրապեղության քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքերը եւ գործում առկա մյուս փաստաթղթերը, Նայասարանի Նանրապեղության սահմանադրական դատարանը **Պ Ա Ր Զ Ե Ց**.

1. ՆՏ աշխարանքային օրենսգիրքը ՆՏ Ազգային ժողովի կողմից ընդունվել է 2004 թվականի նոյեմբերի 9-ին, Նայասարանի Նանրապեղության Նախագահի կողմից ստորագրվել՝ 2004 թվականի դեկտեմբերի 14-ին եւ ուժի մեջ է մտել 2005 թվականի հունիսի 21-ին:

ՆՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգիրքը ՆՏ Ազգային ժողովի կողմից ընդունվել է 1998 թվականի հունիսի 17-ին, Նայասարանի Նանրապեղության Նախագահի կողմից ստորագրվել՝ 1998 թվականի օգոստոսի 7-ին եւ ուժի մեջ է մտել 1999 թվականի հունվարի 1-ից:

ՆՏ աշխարանքային օրենսգրքի վիճարկվող՝ «Աշխարանքային կարգապահության կոպիտ խախտումը» վերառությամբ 221-րդ հոդվածի երկրորդ մասի 3-րդ կետը, մասնավորապես, սահմանում է. «Աշխարանքային կարգապահության կոպիտ խախտում կարող է համարվել ... իր եւ այլոց համար անօրինական եկամուտներ ստանալու կամ այլ անձնական դրդապարճառներով պաշտոնական դիրքը օգտագործելը, ինչպես նաեւ **կամայականություն դրսևորելը**»:

ՆՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 221-րդ հոդվածի առաջին մասի 1-ին կետը սահմանում է. «Գործն ըստ էության լուծող դատական ակտի վերաքննության արդյունքում վերաքննիչ դատարանը ... մերժում է վերաքննիչ բողոքը՝ դատական ակտը թողնելով օրինական ուժի մեջ: Այն դեպքում, երբ վերաքննիչ դատարանը մերժում է վերաքննիչ բողոքը, սակայն դատարանի կայացրած գործն ըստ էության ճիշտ լուծող դատական ակտը թերի է պարճառաբանված, սխալ է պարճառաբանված կամ պարճառաբանված չէ, ապա վերաքննիչ դատարանը պարճառաբանում է անփոփոխ թողնված դատական ակտը»:

2. Քննության առարկա գործի դատավարական նախապայմությունը հանգում է նրան, որ դիմողը 2000 թվականի հունվարին արդարադատության նախարարի հրամանով նշանակվել է ՆՏ արդարադատության նախարարության ՔԿԱԳ գործակալության Թալինի փարաժքային բաժնի պետ: ՆՏ արդարադատության նախարարության սպուգումների և մեթոդաբանության վարչությունը 2009 թվականի փետրվարի 24-26-ն ընկած ժամանակահատվածում սպուգումներ է իրականացրել ՔԿԱԳ գործակալության Թալինի փարաժքային ստորաբաժանումում, որի արդյունքներով ՆՏ արդարադատության նախարարը ՆՏ փոխվարչապետին և Թալինի քաղաքապետին գրություն է ներկայացրել այն մասին, որ 2007-2008 թվականներն ընկած ժամանակահատվածում ՔԿԱԳ գործակալության Թալինի փարաժքային ստորաբաժանման աշխատանքներում առկա են որոշակի թերություններ և բացթողումներ, և առաջարկվել է քննարկել աշխատողներին կարգապահական պատասխանատվության ենթարկելու հարցը:

2009 թվականի մարտի 16-ին Թալինի քաղաքապետի հրամանով, հիմք ընդունելով ՆՏ աշխատանքային օրենսգրքի 113-րդ հոդվածը և սպուգումների արդյունքների վերաբերյալ 27.02.2009թ. փեդեկանքը, դիմողն ազատվել է զբաղեցրած պաշտոնից:

Դիմողը դիմել է ՆՏ Արագածոտնի մարզի ընդհանուր իրավասության դատարան՝ Թալինի քաղաքապետի 16.03.2009թ. թիվ 2 հրամանն անվավեր ճանաչելու և աշխատանքային խախտված իրավունքը վերականգնելու՝ իր զբաղեցրած պաշտոնում վերականգնելու պահանջներով, ինչը ՆՏ Արագածոտնի մարզի ընդհանուր իրավասության դատարանի 29.05.2009 թվականի վճռով մերժվել է: Դատարանը հիմք է ընդունել 27.02.2009թ. սպուգման վերաբերյալ փեդեկանքում արձանագրված փաստերը՝ ընդգծելով, որ սպուգման վերաբերյալ փեդեկանքը չի վիճարկվել դիմողի կողմից:

Վերը նշված վճռի դեմ դիմողը վերաքննիչ բողոք է ներկայացրել ՆՏ վերաքննիչ քաղաքացիական դատարան: Վերջինս, հիմք ընդունելով 27.02.2009թ. սպուգման վերաբերյալ փեդեկանքում արձանագրված փաստերը, **մեկնաբանելով** ՆՏ աշխատանքային օրենսգրքի 221-րդ հոդվածի երկրորդ մասի 3-րդ կետում նշված «կամայականություն» եզրույթը, հաստատված համարելով, որ 27.02.2009թ. սպուգման վերաբերյալ փեդեկանքում արձանագրված փաստերը հանդիսանում են կամայականության դրսևորումներ, իր՝ 31.07.2009թ. որոշմամբ մերժել է դիմողի վերաքննիչ բողոքը՝ անփոփոխ թողնելով ՆՏ Արագածոտնի մարզի ընդհանուր

իրավասության դադարանի 29.05.2009թ. վճիռը: Միաժամանակ, հիմք ընդունելով ՏՏ քաղաքացիական դատարարության օրենսգրքի 221-րդ հոդվածի առաջին մասին 1-ին կետի պահանջները՝ վերաքննիչ քաղաքացիական դատարանը պարճառաբանել է ՏՏ Արագածոտնի մարզի ընդհանուր իրավասության դատարանի՝ անփոփոխ թողնված վճիռը:

Վերը նշված որոշման դեմ դիմողը վճռաբեկ բողոք է ներկայացրել ՏՏ վճռաբեկ դատարան: Վերջինս, վերահասարակելով ՏՏ վերաքննիչ քաղաքացիական դատարանի եզրահանգումները, իր՝ 23.09.2009թ. որոշմամբ վերադարձրել է վճռաբեկ բողոքը:

3. Դիմողը գտնում է, որ ՏՏ աշխատանքային օրենսգրքի վիճարկվող դրույթում օգտագործված «կամայականություն դրսևորելը» բառակապակցությունը հակասում է ՏՏ Սահմանադրության 1-ին հոդվածում ամրագրված իրավական պետության սկզբունքին, որովհետև այն ձեւակերպված է ոչ հստակ, անորոշ, ինչը փարընկալումների եւ փարակերպ մեկնաբանությունների փեղիք է փալիս, որի արդյունքում խախտվում են օրենքի առջեւ բոլորի հավասարության սկզբունքը՝ ամրագրված ՏՏ Սահմանադրության 14.1-րդ հոդվածում, եւ 32-րդ հոդվածի առաջին մասով երաշխավորված իրավունքը:

ՏՏ քաղաքացիական դատարարության օրենսգրքի 221-րդ հոդվածի առաջին մասի 1-ին կետի դրույթների առնչությամբ դիմողը գտնում է, որ դրանք հակասում են ՏՏ Սահմանադրության 18 եւ 19-րդ հոդվածներով սահմանված՝ համապարասխանաբար դատական պաշտպանության արդյունավետ միջոցի եւ արդար դատաքննության իրավունքներին:

4. Պատասխանող կողմը՝ առարկելով դիմողի փաստարկների դեմ, ՏՏ աշխատանքային օրենսգրքի 221-րդ հոդվածի երկրորդ մասի 3-րդ կետի առնչությամբ գտնում է, որ ներկայացված դիմումում դիմողն առավելապես անդրադարձել է ընդհանուր իրավասության դատարանների, մասնավորապես՝ վերաքննիչ դատարանի կողմից կոնկրետ գործով վիճարկվող դրույթի կիրառմանը: Ըստ պատասխանողի՝ դիմումի ուսումնասիրությունը ցույց է փալիս, որ դիմողը ձեւականորեն վիճարկելով ՏՏ աշխատանքային օրենսգրքի 221-րդ հոդվածի երկրորդ մասի 3-րդ կետի սահմանադրականությունը՝ ըստ էության բարձրացնում է այդ դրույթի կիրառման իրավաչափության հարց: Ուստի պատասխանողը գտնում է, որ

գործի վարույթը ՏՏ աշխատանքային օրենսգրքի 221-րդ հոդվածի երկրորդ մասի 3-րդ կետի մասով ենթակա է կարճման:

Ինչ վերաբերում է վիճարկվող՝ ՏՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 221-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետին, ապա պարասխանողը գտնում է, որ այս դրույթում ամրագրված՝ վերաքննիչ դատարանի լիազորությունն ուղղակիորեն պայմանավորված է ողջամիտ ժամկետում գործը քննելու պահանջով եւ ուղղված է գործի շրջապարտի կանխմանը: Այսինքն՝ վիճարկվող դրույթը վերաքննիչ դատարանին լիազորում է իր իրավասության սահմաններում, եթե դա հնարավոր է դատական ակտի վերաքննության արդյունքում, վերացնել գործն ըստ էության լուծող դատական ակտի թերությունները՝ դրանով իսկ կանխելով գործի քննության անհարկի ձգձգումներն ու շրջապարտը:

5. ՏՏ աշխատանքային օրենսգրքի 221-րդ հոդվածի երկրորդ մասի 3-րդ կետի առնչությամբ, հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ դիմողն իր իրավունքների խախտումը հիմնականում պայմանավորում է ՏՏ աշխատանքային օրենսգրքի 221-րդ հոդվածի երկրորդ մասի 3-րդ կետում օգտագործված «կամայականություն դրսեւորելը» բառակապակցության իրավական անորոշությամբ եւ դրա հետեւանքով իրավակիրառ պրակտիկայում այդ դրույթներին տրված, իր կարծիքով, սխալ մեկնաբանությամբ, հիմք ընդունելով «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՏՏ օրենքի 63-րդ հոդվածի 1-ին մասի եւ 68-րդ հոդվածի 7-րդ մասի պահանջները, սույն գործի քննության շրջանակներում սահմանադրական դատարանը կարելի է ՏՏ աշխատանքային օրենսգրքի 221-րդ հոդվածի երկրորդ մասի 3-րդ կետում օգտագործված՝ «կամայականություն դրսեւորելը» բառակապակցության սահմանադրաիրավական իմաստի բացահայտման անհրաժեշտությունը:

6. Սահմանադրական դատարանը՝ վերահաստատելով իր ՍԴՈ-747 եւ ՍԴՈ-780 որոշումներում ամրագրված իրավական դիրքորոշումները, սույն գործով կրկին անգամ ընդգծում է, որ օրենքներում օգտագործվող առանձին հասկացություններ չեն կարող ինքնաբավ լինել: Դրանց բովանդակությունը, բնորոշ հարկանիշների շրջանակը ճշգրտվում են ոչ միայն օրինաստեղծ գործունեության արդյունքում, այլ նաեւ դատական պրակտիկայում: Տվյալ դեպքում խոսքը վերաբերում է ՏՏ աշխատանքային օրենսգրքի 221-րդ հոդվածի երկրորդ մասի 3-րդ կետում

օգտագործված՝ «կամայականություն դրսևորելը» բառակապակցության եւ դրան բնորոշ հատկանիշների բովանդակության բացահայտմանը:

Սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ փվյալ գործով ՏՏ քաղաքացիական վերաքննիչ դատարանը ՏՏ աշխատանքային օրենսգրքի 221-րդ հոդվածի երկրորդ մասի 3-րդ կետում օգտագործված՝ «կամայականություն դրսևորելը» բառակապակցությունը մեկնաբանել է **որպես ցանկացած գործողություն կամ անգործություն՝ կատարված պաշտոնատար անձի կողմից, որը նախատեսված չէ օրենքով եւ կատարվել է դրա պահանջների խախտմամբ:** Այսինքն՝ վերաքննիչ դատարանը «կամայականություն» եզրույթի նման մեկնաբանությամբ կամայական գործողության բովանդակությունն ըստ էության նույնացրել է ապօրինի գործողության բովանդակության հետ:

«Կամայականություն» եզրույթը ՏՏ օրենսդրության մեջ հստակ բնորոշված չէ, այն սահմանափակ կիրառում ունի եւ գործող օրենսդրության, մասնավորապես, «Երեխայի իրավունքների մասին» ՏՏ օրենքի 22-րդ հոդվածի երկրորդ պարբերության, «Շահութահարկի մասին» ՏՏ օրենքի 60-րդ հոդվածի 1-ին կետի, ինչպես նաեւ դատական պրակտիկայի՝ ՏՏ վճարեկ դատարանի 2006 թվականի դեկտեմբերի 21-ի թիվ 3-2497 (ՎԴ), 2006թ. դեկտեմբերի 22-ի թիվ ՎԲ-341/06, 2007 թվականի հունվարի 26-ի թիվ 3-1 (ՏԴ), 2007 թվականի մարտի 2-ի թիվ 3-295 (ՎԴ), 2007 թվականի դեկտեմբերի 25-ի թիվ 3-1832 (ՎԴ), 2008 թվականի նոյեմբերի 28-ի թիվ ԼԴ/0162/06/08 որոշումներում արտահայտված իրավական դիրքորոշումների ուսումնասիրությունը վկայում է այն մասին, որ ՏՏ օրենսդրության մեջ եւ դատական պրակտիկայում «կամայականություն» եզրույթը մեկնաբանվում է որպես ապօրինություն, օրինականության սկզբունքի խախտում:

ՏՏ աշխատանքային օրենսգրքի վիճարկվող՝ 221-րդ հոդվածի երկրորդ մասի 3-րդ կետում առկա է նաեւ «իբ եւ այլոց համար անօրինական եկամուտներ ստանալը կամ այլ անձնական դրդապատճառներով պաշտոնեական դիրքը օգտագործելը» բառակապակցությունը, որպես ապօրինի վարքագծի դրսևորման առանձնահատուկ ձեւ, որն առավել որոշակի է, քան «կամայականություն դրսևորելը» բառակապակցությունը:

Նաշվի առնելով «կամայականություն» եզրույթի վերաբերյալ ՏՏ օրենսդրության մեջ եւ դատական պրակտիկայում ըստ էության միասնական նման բնորոշման առկայությունը, ինչպես նաեւ այն հանգամանքը, որ ՏՏ աշխատանքային օրենսգրքի վիճարկվող՝ 221-րդ հոդվածի բոլոր դրույթները, ինչպես նաեւ երկրորդ

մասի 3-րդ կետի դիսպոզիցիան որպես ապօրինի վարքագծի դրսևորման ձեռնարկները անօրինականության փաստերի փաստեր, սահմանադրական դատարանը գտնում է, որ նման պայմաններում ՆՏ աշխատանքային օրենսգրքի վիճարկվող՝ 221-րդ հոդվածի երկրորդ մասի 3-րդ կետում «կամայականություն դրսևորելը» բառակապակցությունն ինքնին ավելորդ է եւ կարող է «ապօրինի» եզրույթի կամայական եւ հակասական մեկնաբանության փոխարինվել:

Նիսբ ընդունելով վերոգրյալը, ինչպես նաեւ այն հանգամանքը, որ ՆՏ աշխատանքային օրենսգրքը կամայականություն դրսևորելը համարում է աշխատանքային կարգապահության կոպիտ խախտում, որը հիմք է հանդիսանում աշխատողին առանց կարգապահական առավել մեղմ փոփոխության ենթարկելու աշխատանքից անհապաղ ազատելու համար, սահմանադրական դատարանը գտնում է, որ սույն գործով վիճարկվող՝ ՆՏ աշխատանքային օրենսգրքի 221-րդ հոդվածի երկրորդ մասի 3-րդ կետում օգտագործված՝ «կամայականություն դրսևորելը» բառակապակցությունն ապօրինի վարքագծի սուբյեկտիվ ընկալման ու փարածական մեկնաբանության եւ դրա արդյունքում՝ աշխատողին անհապաղ աշխատանքից ազատելու իրավականորեն չհիմնավորված հնարավորություն է ստեղծում:

7. ՆՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 221-րդ հոդվածի առաջին մասի 1-ին կետի առնչությամբ, հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ դիմողն իր իրավունքների խախտումը հիմնականում պայմանավորում է ՆՏ Սահմանադրության 18 եւ 19-րդ հոդվածներով սահմանված՝ համապարասխանաբար դատական պաշտպանության արդյունավետ միջոցի եւ արդար դատաքննության իրավունքների, իր կարծիքով՝ խախտմամբ, սույն գործի քննության շրջանակներում սահմանադրական դատարանը կարեւորում է ՆՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 221-րդ հոդվածի առաջին մասի 1-ին կետի դրույթների սահմանադրականության գնահատումը ՆՏ Սահմանադրության 19-րդ հոդվածի առաջին մասում ամրագրված՝ գործի քննության ողջամիտ ժամկետների եւ դատական ակտի պարճառաբանվածության երաշխիքների միաժամանակյա ապահովման համարեքսում:

ՆՏ Սահմանադրության 19-րդ հոդվածի սահմանադրաիրավական բովանդակությանը ՆՏ սահմանադրական դատարանն անդրադարձել է բազմաթիվ որոշումներում (ՍԴՈ-664, ՍԴՈ-665, ՍԴՈ-690, ՍԴՈ-691, ՍԴՈ-773, ՍԴՈ-751, ՍԴՈ-758, ՍԴՈ-765, ՍԴՈ-767, ՍԴՈ-780, ՍԴՈ-787, ՍԴՈ-818, ՍԴՈ-833, ՍԴՈ-851): Սույն գործի շրջանակներում

սահմանադրական դատարանը կարելի է հարցին անդրադարձը բողոքարկման ինստիտուտի արդյունավետության ապահովման փեսանկյունից:

Վերաքննիչ ապյանի դատարանների՝ դատական համակարգում ունեցած դերով են պայմանավորված դատական բողոքարկման հարաբերությունների կարգավորման բնագավառում կատարված օրենսդրական փոփոխությունները, որոնց արդյունքում համապատասխանաբար ՆՏ վերաքննիչ քրեական եւ ՆՏ վերաքննիչ քաղաքացիական դատարաններին, ի լրումն այլ լիազորությունների, իրավունք է վերապահվում վերաքննիչ բողոքը մերժելիս պարճառաբանել անփոփոխ թողնված դատական ակտը, եթե դատարանի կայացրած՝ գործն ըստ էության ճիշտ լուծող դատական ակտը թերի է պարճառաբանված, սխալ է պարճառաբանված կամ պարճառաբանված չէ՝ դրանով իսկ երաշխավորելով առաջին ապյանի դատարանի գործն ըստ էության ճիշտ լուծած դատական ակտի ինչպես հիմնավորվածությունը, այնպես էլ հնարավորինս լիարժեք ընկալումն ու մարչելիությունը:

Սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ քննարկվող լիազորությունը վերապահված է նաեւ ՆՏ վճռաբեկ դատարանին՝ ՆՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 240-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին եւ 6-րդ կետերով: Բացի դրանից, համանման նորմեր փեղ են գրել նաեւ ՆՏ դատական օրենսգրքի 48-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետում, 60-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին եւ 6-րդ կետերում:

ՆՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 221-րդ հոդվածի առաջին մասի 1-ին կետով եւ ՆՏ քրեական դատավարության օրենսգրքի 394-րդ հոդվածի առաջին մասի 1-ին կետով նախատեսված լիազորության համադրված վերլուծությունը վկայում է, որ վերաքննիչ ապյանի դատարաններին նման լիազորություն վերապահելը նպատակ է հետապնդել անհրաժեշտության դեպքում երաշխավորել առաջին ապյանի դատարանի գործն ըստ էության ճիշտ լուծած դատական ակտի պարճառաբանվածությունը եւ դատաքննությունը ողջամիտ ժամկետում կազմակերպելու սահմանադրաիրավական պահանջի իրացումը, ինչպես նաեւ ապահովել իրավական որոշակիության սկզբունքի իրացումը:

Սահմանադրական դատարանը միաժամանակ ընդգծում է, որ ՆՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 221-րդ հոդվածի առաջին մասի 1-ին կետը, նախատեսելով ՆՏ վերաքննիչ քաղաքացիական դատարանի՝ խնդրո առարկա լիազորությունը, միաժամանակ, որպես այդ լիազորության կիրառման իրավաչափությունն ապահովող երաշխիք, ամրագրում է դրանից օգրվելու չափորոշիչներ: Այն է՝ ՆՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 221-րդ հոդվածի առաջին մասի 1-ին

կերտով նախատեսված լիազորությունը ՆՏ վերաքննիչ քաղաքացիական դատարանը կարող է կիրառել բոլոր այն դեպքերում, երբ առաջին արյանի դատարանը կայացրել է գործն **ըստ էության ճիշտ լուծող** դատական ակտ, սակայն այն «...թերի է պարճառաբանված, սխալ է պարճառաբանված կամ պարճառաբանված չէ»: Նման գործը վերաքննության կարգով վերանայելիս ՆՏ վերաքննիչ քաղաքացիական դատարանը **պարտավոր է** առաջին արյանի դատական ակտի պարճառաբանությունները լրացնել նոր պարճառաբանություններով, եթե այդ ակտը թերի է պարճառաբանված, ճիշտ պարճառաբանել, եթե այդ ակտը սխալ է պարճառաբանված, կամ պարճառաբանել, եթե այդ ակտն ընդհանրապես պարճառաբանված չէ:

ՆՏ վերաքննիչ քաղաքացիական դատարանին նշված լիազորությունը վերապահելիս օրենսդիրը նկատի է ունեցել նաև ՆՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 228-րդ հոդվածի 1-ին մասով նախատեսված՝ ըստ էության ճիշտ վճռի՝ ձեռական նկատառումներով բեկանման արգելքի հանգամանքը:

ՆՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 221-րդ հոդվածի առաջին մասի 1-ին կետի՝ «...թերի է պարճառաբանված, սխալ է պարճառաբանված» բառակապակցությունը սահմանադրականության խնդիր չի առաջացնում եւ ՆՏ վերաքննիչ քաղաքացիական դատարանին վերապահված՝ քննարկվող լիազորությունը համահունչ է ՆՏ Սահմանադրությամբ, Մարդու իրավունքների եւ հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին եվրոպական կոնվենցիայով երաշխավորված՝ արդար դատաքննության եւ ողջամիտ ժամկետներում դատական քննության իրավունքներին: Նիշյալ լիազորության բացակայությունը, ընդհակառակը, կարող է վրանգել արդար դատաքննության, ինչպես նաև ողջամիտ ժամկետներում դատաքննության իրավունքները:

Այլ է վիճակը «...կամ պարճառաբանված չէ» բառակապակցության առնչությամբ: Նման ձեռակերպման առկայությունն ինքնաբերաբար ենթադրում է չպարճառաբանված դատական ակտի գոյություն: ՆՏ սահմանադրական դատարանն իր՝ 9 ապրիլի 2007թ. ՍԴՈ-690 որոշման մեջ հստակ իրավական դիրքորոշումներ է արտահայտել դատական ակտի պարճառաբանված լինելու սահմանադրաիրավական անհրաժեշտության վերաբերյալ, եւ այդ դիրքորոշումներն ամբողջությամբ վերաբերելի են նաև քննության առարկա գործին: Սահմանադրական դատարանը գտնում է, որ օրենսդրությունն ընդհանրապես պետք է բացառի չպարճառաբանված դատական ակտի գոյությունը, որովհետև նման ակտը չի կարող համապատասխանել իրավական պետության հիմնարար սկզբունքներին, չի կարող երաշխավորել

մարդկանց իրավունքների արդյունավետ դարական պաշտպանություն, ինչպես նաև ապահովել խախտված իրավունքների արդյունավետ վերականգնում:

Այդ նկարագրումներից ելնելով է, որ, մասնավորապես, ՆՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգիրքը (հոդված 132) պարտադիր նորմատիվ պահանջ է սահմանում դարական վճռի բովանդակության վերաբերյալ, նախատեսելով, որ «դատարանի վճիռը կազմված է ներածական, նկարագրական, **պատճառաբանական** եւ եզրափակիչ մասերից»: Միաժամանակ, նույն հոդվածի 1-ին մասում սահմանվում է, որ «Վճռի պատճառաբանական մասում պետք է նշվեն դատարանի կողմից պարզված գործի հանգամանքները, ապացույցները, որոնց վրա հիմնված են դատարանի հետևությունները, այս կամ այն ապացույցները մերժելու փաստարկները, ինչպես նաև այն օրենքները, Նայասարանի Նանրապետության միջազգային պայմանագրերը եւ այլ իրավական ակտերը, որոնցով դատարանը ղեկավարվել է վճիռ կայացնելիս»:

Դատարանի վճռի պատճառաբանման անհրաժեշտությանն անդրադարձել է նաև Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանը՝ մասնավորապես շեշտելով, որ արդար դատաքննության պահանջը ներառում է նաև դատարանի պատճառաբանված որոշում ընդունելու պարտավորությունը (տե՛ս Van de Hunk v. the Netherlands, Judgment of 19 April 1994):

Ելնելով գործի քննության արդյունքներից եւ ղեկավարվելով Նայասարանի Նանրապետության Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 1-ին կետով, 102-րդ հոդվածով, «Սահմանադրական դատարանի մասին» Նայասարանի Նանրապետության օրենքի 63, 64 եւ 69-րդ հոդվածներով, Նայասարանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը **Ո Ր Ո Շ Ե Ց**.

1. Նայասարանի Նանրապետության աշխարհաբային օրենսգրքի 221-րդ հոդվածի երկրորդ մասի 3-րդ կետը՝ «...ինչպես նաև կամայականություն դրսևորելը» բառակապակցության մասով ճանաչել Նայասարանի Նանրապետության Սահմանադրության 1, 3, 14.1-րդ հոդվածների պահանջներին հակասող եւ անվավեր:

2. Նայասարանի Նանրապետության քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 221-րդ հոդվածի առաջին մասի 1-ին կետը՝ «...կամ պատճառաբանված չէ» բառակապակցության մասով ճանաչել Նայասարանի Նանրապետության Սահմանադրության 1-ին, 18-րդ (1-ին մաս), 19-րդ (1-ին մաս) հոդվածների պահանջներին հակասող եւ անվավեր:

3. «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՆՏ օրենքի 68-րդ հոդվածի 9-րդ մասի հիմքով ՆՏ Սահմանադրության 1-ին, 18-րդ (1-ին մաս), 19-րդ (1-ին մաս) հոդվածների պահանջներին հակասող եւ անվավեր ճանաչել նաեւ ՆՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 240-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետը՝ «...կամ չպատճառաբանված է» եւ 6-րդ կետը՝ «...պատճառաբանված չէ» բառակապակցությունների մասով:

4. Նայասրանի Նանրապետության Սահմանադրության 102-րդ հոդվածի երկրորդ մասի համաձայն սույն որոշումը վերջնական է եւ ուժի մեջ է մտնում հրապարակման պահից:

ՆԱԽԱԳԱՆՈՂ

Գ. ՆԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

15 հունիսի 2010 թվականի
ՍԴՈ- 896